

Natuurpunt Voorkepen

Driemaandelijks tijdschrift - Jaargang 24 nr. 94 april-mei-juni 2025

**OP ZOEK NAAR LICHENEN IN HET
WATERMOLENBOS**

PAARDENBLOEMEN: PLANTEN ZONDER VADER

BEVERACTIVITEITEN IN DE KLUIS

www.natuurpuntvoorkepen.be

Westmalle

TRAPPIST

Een leven van gebed en arbeid

Al meer dan 200 jaar kiezen de trappisten van Westmalle voor een leven van gebed en arbeid. Dat is hun ware roeping, helemaal volgens de regel van Sint-Benedictus. Die schrijft ook voor dat de monniken zelf zorgen voor hun levensonderhoud.

Daarom is er binnen de muren van de abdij een brouwerij. Die houden ze bewust kleinschalig, met bijzondere zorg voor mens en milieu. En omdat winst maken hun drijfveer niet is, besteden ze wat overblijft aan caritatieve werken en aan mensen in nood.

westmalletrappist.be

Bier met liefde gebrouwen, drink je met verstand.

Make nature great again

Beste natuurmens,

Op onze algemene vergadering begin februari vroeg ik me af in wat voor een wereld wij nu eigenlijk leven in 2025. Intussen is het alleen maar gekker geworden.

Tijdens het stormseizoen rond Trumps herschikking van de wereldorde is het moeilijk om andere wereldproblemen bovenaan de agenda te houden. Daarom is het des te verheugender dat er een akkoord is gevonden voor een vijfjarenplan om de nodige miljarden vrij te maken om het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen. Het is een cruciaal onderdeel van het akkoord van Kunming-Montreal, dat in 2022 door 196 landen werd ondertekend. Dat 'vredespact met de natuur' heeft als doel tegen 2030 minstens 30 procent van het land- en zeeoppervlak wereldwijd te beschermen. Het compromis maakt de weg vrij voor verdere onderhandelingen richting COP30, de VN-klimaatop in november in Brazilië. De MAGA-mensen en hun volgers mogen dan stilstaan, maar de rest van de wereld gaat vooruit.

30 procent beschermde natuur blijft in Vlaanderen voorlopig nog een verre utopie, maar dat neemt niet weg dat wij als Natuurpunt ons dagelijks blijven inzetten om dit doel te bereiken. Met uw steun komen we een heel eind.

Intussen ontluikt een nieuwe lente. Geniet er ten volle van!

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
Watermolenbos: op zoek naar lichenen	4
Paardenbloemen: planten zonder vader	8
Even voorstellen...	15
Krulhaarkelkzwam in de Bonte Klepper	17
Van alles wat	18
Kroniek van een aangekondigde dam - beveractiviteit in De Kluis	20
Natuur.cultuur - Line Zielens	21
Natuur bij je thuis 2 - Boerenjasmijn	22
Bericht vanuit de Brechtse Heide 1946	23
Vervolg beekherstel Delfte beek	24
Vrijwilligersfeest 8 maart 2025	25
Natuur.cultuur	26
Vogelreis Lac du Der	27

***Natuurpunt Voorkempen** is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.*

Werkten mee aan dit nummer: Valentijn Brems, Karl Hellemans, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Paul Stryckers, Gaby Thijs, Peter Van Pelt, Ronald van Remmen, Wim Veraghtert, Line Zielens. Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18,
peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10,
walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91,
dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel; Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Foto voorplaat: voorjaarsbloemenpracht van paardenbloem (foto Paul Stryckers).

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender

APRIL

zo 13	8 - 12 u	Themawandeling: de blauwborst
zo 27	10 - 12 u	Voorjaarsbloeiers - antitankgracht

MEI

do 1	6 - 10 u	Vroegochtendwandeling - De Welvaart
zo 4	9 - 17 u	Plantentuin Meise
zo 11	8 - 19 u	Autocaruitstap De Blankaart
ma 12	19.30 - 22.30 u	Blootgattersquiz - Surcele Zoersel

JUNI

zo 1	7 - 19 u	Vogeluitstap Harchies - Chabaud-Latour
za 14		Spaghettislag - Parochiezaal Westmalle
zo 22	11 - 18 u	Zomerfeest Vrienden van Zoerselbos - Bezoekerscentrum

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je met vorig nummer hebt aangekregen. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.

Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkempen

Steun de aankoop van onze natuurgebieden op rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Vermeld dat het om een gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkempen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211
De Welvaart	P 00 000019

Watermolenbos: op zoek naar lichenen

Paul Struckers

Op 1 november bracht Colybia, de planten- en zwammenwerkgroep van buurafdeling Schijnbeemden een bezoek aan het Watermolenbos, dat deel uitmaakt van ons reservaat Schijnvallei.

Karl Hellemans

is VMPA-natuurgids en heeft zich binnen Colybia gespecialiseerd in lichenen. Vanuit die invalshoek brengt hij verslag uit van dit bezoek en geeft hij ons meteen inblik in de onbekende wereld van deze bijzondere organismen.

Lichenen zegt u? Ken ik niet! Inderdaad zijn er weinig mensen die deze nieuwe naam voor 'korstmossen' kennen. Nochtans is deze nieuwe naam¹ een veel betere naam voor het organisme dat we bedoelen. Want het is geen 'mos'. Een mos is een plantje met bladgroen dat een watertransport heeft via osmose; het water

gaat van cel naar cel. Een licheen is ook niet altijd een 'korst'-vorm. Er zijn wel korstvormen maar ook bladvormen, struikvormen (zie foto bovenaan artikel, niet uit de Watermolen-red.) en zelfs baardvormen!

Wat is dan een 'licheen'? Het gaat om een symbiotisch (sym = samen en bio = leven) organisme: een samenlevingsvorm van een schimmel of zwam met een alg. De schimmel maakt het grootste deel uit van het lichaam

¹ In oudere woordenboeken en ook in de Woordenlijst komt het woord nog niet voor. In de nieuwste 'Van Dale' wel, daar staat dat licheen een 'de-woord' is. Als we de algemene trend van het Nederlands volgen, is licheen mannelijk -red.

van het organisme, ongeveer 95%. Daarnaast leeft er een alg in, die ongeveer 5% uitmaakt. De alg zal door fotosynthese suikers aanmaken als voedsel voor de schimmel en de schimmel zal zorgen voor huisvesting, bescherming tegen overdadige zon en de nodige vochtigheid voor de alg. Op deze wijze zorgen ze er voor dat beide een goed leven hebben.

In het Watermolenbos gingen we speciaal op zoek naar die soorten welke zich vooral op de bomen vestigen, gewoon maar om een plek te vinden waar ze voldoende zonlicht kunnen kapten, om te kunnen leven. Ze brengen dus geen schade aan de bomen aan. We vonden er heel wat, een twintigtal! Maar we gaan er een achttal nader bekijken.

Op een eikentak verraste ons een **groot schildlicheen** (*Parmotrema perlatum*) met gesnaveld klauwtjesmos verstrengeld. Blijkbaar was daar toch enige strijd aanwezig om een plaatsje in het licht te veroveren. Deze groot schildlicheen heeft inderdaad nogal grote grijzige lobben en noemen we bladvormig. We komen hem regelmatig tegen, soms zijn er zwarte 'wimpers' aan te zien, die we ciliën noemen, maar hier zijn ze niet te zien.

Groot schildlicheen (*Parmotrema perlatum*) en klauwtjesmos (*Hypnum cupressiforme*).

Gewoon schriftlicheen (*Graphis scripta*) was ook van de partij. Als je goed kijkt, zie je zwarte lijnvormige structuren op een wittige oppervlakte. Met wat fantasie kun je daar misschien runentekens van maken. Vandaar dat hij zijn naam schriftlicheen heeft gekregen. Deze lijnvormige structuren zijn de vruchtlichamen van de schimmel. De sporen zitten daar in zakjes opgeborgen. Bij rijpheid worden ze losgelaten om zich met de wind te laten verspreiden en ergens terecht te komen om daar een goede alg te vinden. Zo ontwikkelen ze samen opnieuw een symbiotisch organisme. Een niet zo eenvoudige opdracht, zou ik denken. Het 'schrift' zelf is nog niet ontcijferd; we hebben tot hiertoe nog geen gepaste 'steen van Rosetta' gevonden!

Gewoon schriftlicheen (*Graphis scripta*),

Ammoniakschotelkorst (*Lecanora barkmaniana*) vonden we op es. We zien een wittig vlak dat ook wat grijs en geelgroen vertoont. De kleur wordt veroorzaakt door korrels die we soralen noemen. Zo een korreltje bevat schimmel en alg, alles mooi in een bolletje vevat. Gezien ze én schimmel én algen bevatten, zijn ze het perfecte asexuele voorplantingsmid-

del van deze licheen! Deze korrels kunnen zich gemakkelijk met de wind verplaatsen en ergens opnieuw beginnen om een nieuw exemplaar van de licheen te vormen. Hij heeft de naam 'ammoniak' meegekregen omdat hij inderdaad onder invloed van stikstof goed gedijt. Je kunt deze dus ook in de nabijheid van boerderijen vinden. Nota: lichenen worden gebruikt om de kwaliteit van de lucht te evalueren. In de wetenschappelijke naam komt de naam 'Barkman' voor. Dit was een Nederlandse lichenoloog die op deze wijze vereeuwigd is.

Ammoniakschotelkorst (*Lecanora barkmaniana*)

Op een dun vliertakje van een 3 mm was **dun schaduwlicheen** (*Hyperphyscia adglutinata*) op te merken. Merkwaardig hoe deze toch zo sterk aan het substraat plakt! Deze licheen heeft geen worteltjes om zich te hechten. **Rond**

Dun schaduwlicheen (*Hyperphyscia adglutinata*)

schaduwlicheen (*Phaeophyscia orbicularis*) was hier in een strijd verwickeld met **vals dooierlicheen** (*Candelaria concolor*); dat zien we toch niet zo frequent. Deze soort heeft wel worteltjes (rhizinen). Dat kunnen we aan de uiteinden van de lobjes zien.

Rond schaduwlicheen (*Phaeophyscia orbicularis*), *Candelaria concolor* worstelt zich doorheen de *Phaeophyscia*!

Op een vlakke schors vonden we vlekjes die niet helemaal rond te noemen zijn maar wel wat afgeronde hoekjes hebben. Ze lijken wat op inktspatjes. Dit zijn dan opnieuw de vruchtlichamen van de schimmel die sporen vormen van een licheen dat mooi bedacht is met de naam **inktspatkorst** (*Arthonia spadicea*). Het lichaam van deze licheen loopt wat ingezonken in de schors en is dus niet opvallend. Alleen de

Inktspatkorst (*Arthonia spadicea*) op den!

'spatjes', de vruchtlichamen van de schimmel, (apotheciën) zijn goed op te merken.

Vals dooierlicheen (*Candelaria concolor*) vonden we op een tak in vol ornaat met een vruchtlichaam getooid. Dat hij een vruchtlichaam heeft, zien we niet zo veel. Gewoonlijk zal hij zich eerder door korrels (sorallen) verspreiden. Het is in elk geval een teken dat deze licheen zich hier goed moet voelen! Hij ziet mooi geel en heeft verfijnde lobjes die zich wat vertakken.

Vals dooierlicheen (*Candelaria concolor*) met een apothecium (vruchtlichaam)!

Een veel voorkomende licheen is **gewoon purperschaaltje** (*Lecidella elaeochroma*). De naam spreekt van 'purperschaaltje'. Soms zien de vruchtlichamen (apotheciën) er inderdaad wat purperachtig uit, maar meestal zijn ze eerder zwart, zoals je hier kunt zien. Nog straffer is dat ze soms ook lichtbruin en beige of nog met een andere tint van apotheciën getooid zijn. Deze licheen wordt dan ook de kameleon onder de lichenen genoemd!

Je ziet, er is wel wat over deze speciale organismen te vertellen. Ze hebben alle hun eigenheid en bieden zo een enorme variabiliteit aan onze natuur. Eens je er enkele bij naam kent, is het boeiend om in deze wereld verder te gaan en je

Gewoon purperschaaltje (*Lecidella elaeochroma*).

te laten verwonderen over deze unieke levensvormen. We hopen althans dat we met deze bijdrage, je een aanzet hebben gegeven om deze organismen, als je ze ontmoet, met veel respect te benaderen en te bewonderen. Ze maken deel uit van onze rijke natuur!

Paardenbloemen – planten zonder vader

Paul Stryckers

Bijna veertig jaar geleden verscheen bij KNNV-Uitgeverij in Nederland een boek over ‘paardebloemen’ -toen nog zonder ‘n’- dat een brede en ongewone kijk bood op een door velen als banaal weggezette plantengroep. Aan bod kwamen o.a. de ingewikkelde systematiek, de bijzondere voortplantingswijze, de ecologie, de rol van paardenbloemen in de volkskunst en de kunst. Zoals vele natuurboeken is ook dit werk al jaren niet meer verkrijgbaar via de boekhandel. Een heruitgave zou ook een wetenschappelijke update vereisen.

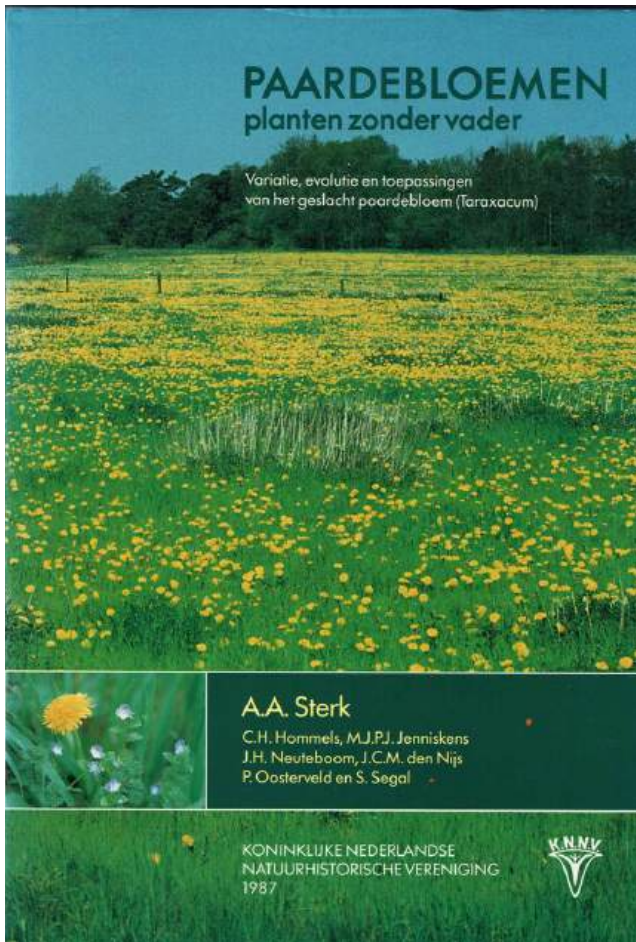
Paul Stryckers

las het boek (opnieuw) en wil in dit artikel via een samenvatting deze bijzondere plantengroep weer onder de aandacht brengen.

Waarom dit artikel?

Paardenbloemen worden door heel wat tui-
niers als hardnekkig onkruid beschouwd. Hun

snelle vermeederingswijze en hun diepe pen-
wortel, waardoor ze lastig uit te steken zijn,
zijn daar ongetwijfeld debet aan. Maar wie de
bloemen in detail bekijkt, moet toch onder de

indruk komen van hun schoonheid. Mochten ze niet zo algemeen zijn, dan zouden ze wellicht voor veel geld verkocht worden in de tuincentra. Belangrijker nog is dat onderzoek -o.a. door Natuurpunt- uitgewezen heeft dat paardenbloemen de nummer één zijn wat betreft insectenbezoek, met ruime voorsprong op allerlei soorten die in de handel via specifieke 'bijenmengsels' worden aangeboden. Omdat paardenbloemen bovendien in het voorjaar bloeien, zijn ze een rijk gedekte tafel voor allerlei soorten solitaire bijen die in dat seizoen actief zijn. Kortom, over paardenbloemen is zoveel meer te vertellen dan dat het populair gratis konijnenvoer is. Lees verder en ga mee op ontdekkingstocht.

Wat is dat eigenlijk, een paardenbloem?

Bij de naam paardenbloem horen wel wat

kanttekeningen. De eerste geldt eigenlijk voor alle leden van de composietenfamilie, waar de paardenbloem toe behoort. Composieten werden vroeger met een wat moeilijk bekende naam ook als 'samengesteldbloemigen' aangeduid. Die slaat op het feit dat, wat voor de leek één bloem lijkt, in werkelijkheid uit (meestal) een groot aantal bloempjes bestaat. Bij de paardenbloem staat elk geel lintje uit het bloemhoofdje voor één bloempje. Dat bestaat uit een buisje waarin de stempel en de meeldraden zitten en dat uitloopt in een lang geel lint, vandaar de omschrijving 'lintbloemen'.

Iets wat paardenbloemen heel bijzonder maakt, is dat er niet één maar tientallen 'soorten' bestaan. Al in 1838 verdeelde de Zwitserse plantkundige De Candolle paardenbloemen in 3 secties met in totaal 30 soorten. Vooral in Noord-Europa werd dit inzicht verder uitgewerkt. In Nederland vond het ingang door het werk van een amateur-botanicus, J.L. van Soest. Deze hoogleraar elektrotechniek kon in de jaren dertig van vorige eeuw op basis van hun vormenrijkdom heel wat soorten paardenbloemen beschrijven. Op te merken valt dat dit gebeurde zonder de genetische informatie waar we tegenwoordig over kunnen beschikken. Ook in de jaren tachtig, toen het hier besproken boek verscheen, stond het genetisch onderzoek nog in zijn kinderschoenen. Het stelde dan ook

Detailopname van het bloemhoofdje waarin tal van lintbloempjes zitten.

terecht dat '(...) dit probleem nog niet geheel is opgehelderd' (p. 23). Binnen de 'soort' paardenbloem worden aldus meerdere 'secties' onderscheiden waartoe dan telkens een aantal 'microsoorten' behoort. Het boek uit 1987 vermeldt er 196 voor Nederland. In de Heukels' Flora uit 2005 gaat het al om minstens 250. De 'secties' zouden dan de eigenlijke soorten zijn; de 'microsoorten' eerder klonen (genetisch identieke exemplaren). Opmerkelijk is dat de Heukels' Flora uit 2005 het roer omgooide en besliste om slechts één soort op te nemen, nl. de 'oersoort' *Taraxacum officinale*. De daaropvolgende (en huidige) druk echter, uit 2020, verandert opnieuw het geweer van schouder door alle secties op te nemen, maar zonder verder in te gaan op de microsoorten. M.a.w. ook plantkundigen kijken niet allen met dezelfde ogen naar de paardenbloem... Maar waar komt deze ingewikkelde situatie nu vandaan? Daarover gaat de volgende paragraaf.

De voortplanting van paardenbloemen

Bij paardenbloemen komt een zeldzame wijze van voortplanting voor, die in wetenschappelijke literatuur agamospermie wordt genoemd. Begin vorige eeuw ontdekten biologen dat paardenbloemen waarvan de bloemen geen (mannelijk) stuifmeel voortbrengen, toch levenskrachtige vruchten geven. Dat geldt zelfs als de vrouwelijke stempels worden weggenomen. Agamospermie betekent zoiets als 'zaad vormen zonder huwelijk'. Een verwante maar niet helemaal identieke term is parthenogenese of 'maagdelijke voortplanting'. Kortom, de man ontbreekt in het verhaal. Vandaar de ondertitel van het boek: planten zonder vader. Toch blijken er ook soorten paardenbloemen voor te komen die zich normaal, seksueel, voortplanten.

Wat is nu het (evolutionaire) voordeel van deze eigenaardige voortplantingsvorm? Want de normale voortplanting, die gepaard gaat met het uitwisselen van genetisch materiaal, is er juist op gericht variatie aan te brengen in een populatie, zodat deze in staat is zich aan te passen aan veranderende omgevingsfactoren. Maar dit werkt vooral in gevarieerde milieus, waar de uitval van niet aangepaste individuen gering is. In extreme milieus is die uitval echter hoog. Het loont dan om de erfelijke variatie terug te dringen zodat individuen die wel aangepast zijn een hoog aantal eveneens aangepaste nakomelingen krijgen. Dit is mogelijk dankzij agamospermie. Uiteraard houdt dit een groot risico in als in het extreme milieu ingrijpende veranderingen optreden. Dan sterft de ganse populatie uit. Bij paardenbloemen komt zowel seksuele als asexuele voortplanting voort wat voor de ganse groep de grootste overlevingskansen biedt. Men vermoedt dat agamospermie bij paardenbloemen in de ijstijden is ontstaan, toen het milieu heel extreem was. Ook nu nog blijken zuidelijke populaties meer seksuele voortplanting te kennen dan noordelijke.

Voorjaarsbloei

Paardenbloemen kennen een hoofdbloei in het voorjaar. Voor seksuele exemplaren is van belang dat de bloemen goed opvallen om bestuivers te lokken. Aangezien paardenbloemen vooral op grazige plaatsen groeien, is het zaak om de groei van de grassen voor te zijn. Ook voor de verspreiding van het zaadpluis door de wind is het gunstig dat de pluisbollen nog boven de vegetatie uitsteken. Aangezien een bloemhoofdje 150 tot 300 nectar producerende bloempjes kan bevatten, is duidelijk dat paardenbloemen een belangrijke voedselbron zijn voor voorjaarsinsecten. Om zelfbestuiving

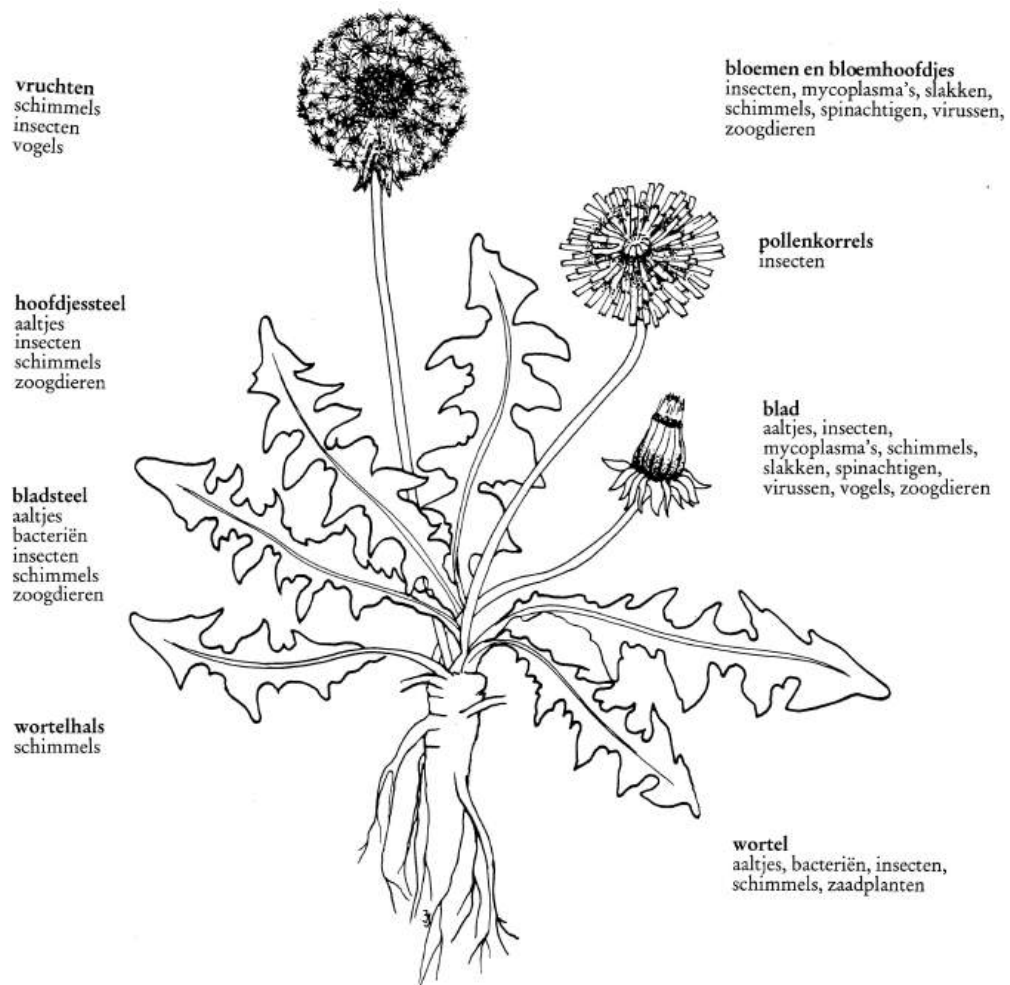

Uitbundig insectenbezoek op de paardenbloem.

te voorkomen rijpen de meeldraden vóór de stampers.

Ecologie

Algemeen kan gesteld worden dat paardenbloemen te vinden zijn in pionierbegroeiingen en grazige kruidvegetaties, op rijkere bodems en op gestoorde plaatsen. Zo groeien paardenbloemen niet midden in het bos, maar langs een bospad in open bos zijn ze wel aan te treffen. Interessant is dat in weiden andere secties van paardenbloemen voorkomen dan in hooilanden, ook al is dit onderscheid in het moderne landbouwbeheer grotendeels verdwenen. Dat gazons een prima groeiplaats voor paardenbloemen zijn, is niet verbazend. De concurrerende grassen worden heel kort gehouden en frequent bemest. Dit alles tot schrik van de (traditionele) tuinier die een 'Engelse gazon' in dambordpatroon wenst! Wie zijn toevlucht

Een afbeelding uit het boek toont welke groepen van predatoren en parasieten de verschillende delen van de paardenbloem op het oog hebben (p. 173).

neemt tot het uitsteken van de penwortel weze gewaarschuwd: als een stukje blijft zitten komt de plant met meerdere rozetten terug...

In het boek komen we ook te weten dat de oorsprong van de paardenbloemen waarschijnlijk in de Himalaya te situeren valt. Doordat er veel paardenbloemsoorten bestaan, mag het geen verwondering wekken dat er ook bedreigde soorten bestaan. Het gaat dan om soorten die cultuurmijdend zijn en groeiplaatsen verkiezen zoals duingraslanden, droge graslanden langs rivieren en op krijthellingen. Probleem voor het natuurbehoud is dat het onderscheiden van algemene en zeldzame soorten specialistenwerk is.

Paardenbloemen als nuttige planten

Paardenbloemen spelen een rol als geneeskruid, waarbij de volksnaam 'pisbloem' verwijst naar de diuretische (urine afdrijvende) werking. Ook op gal en lever heeft de plant een gunstige werking. In de keuken kende men het gebruik van 'molsla'. Deze term verwijst naar bladeren die onder een molshoop terechtgekomen zijn en door lichtgebrek malser en minder bitter

Gaby Thijs

De bekende pluisbol van de paardenbloem.

waren dan de groene. De geroosterde wortels leverden een koffiesurrogaat, een gebruik dat meer bekend is van cichorei. In het Japan van de negentiende eeuw was er een rage om paardenbloemen met mooie en afwijkende bloemkleuren en -vormen te kweken. In de Sovjet-Unie is geprobeerd om uit bepaalde soorten rubber te winnen. In de folklore bestaan verschillende volksgebruiken rond paardenbloemen. Het wegblazen van de pluisjes was een 'orakelspel'. Zo gaf het aantal malen dat een meisje moet blazen, voordat de pluisbol geheel leeg is, aan hoeveel jaren ze nog op haar huwelijk moest wachten. Kinderen van nu denken daar wellicht niet aan maar vinden het nog steeds gewoon leuk om de pluisjes weg te blazen.

En vanwaar die paarden?

Er bestaan heel wat volksnamen voor de paardenbloem. Pas begin vorige eeuw werd voor die naam gekozen, door een commissie onder leiding van de bekende plantkundige Heukels (die nog steeds vermeld staat op de officiële Flora van Nederland). Vermoedelijk is die keuze gebaseerd op het feit dat die naam een grote verspreiding had en bovendien in, het op taalgebied dominante, West-Nederland gangbaar was. Maar waarom precies paardenbloem? In de kruidboeken van Rembert Dodoens duikt de naam pas in de latere (zeventiende eeuwse) drukken op. In de oudste drukken slaat de naam Peertsbloemen op een andere plantensoort, nl. wilde weide. Een andere veel gebruikte volksnaam was hondsbloem. De verwijzing naar onze trouwe viervoeter diende -misschien ietwat verrassend voor moderne lezers- om een ongunstige, nutteloze eigenschap te beschrijven, zoals in 'hondenweer' en ook in de plantennaam hondspeterselie, een giftige soort. Hetzelfde geldt voor een verwij-

zing naar paarden. Zo is de paardenkastanje niet eetbaar, in tegenstelling tot de tamme kastanje. Maar er blijven andere opvattingen over de oorsprong van de naam bestaan. De in Vlaanderen gangbare volksnaam pisploem zou vanuit het Franse taalgebied (pissenlit) binnengedrongen zijn, in de eerste helft van de zestiende eeuw.

Het boek rondt af met een hoofdstuk over paardenbloemen in de kunst.

Sterk, A.A. e.a. (1987) *Paardebloemen, planten zonder vader*, Variatie, evolutie en toepassingen van het geslacht paardebloem (taraxacum) Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Joris Vleugels bv
Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

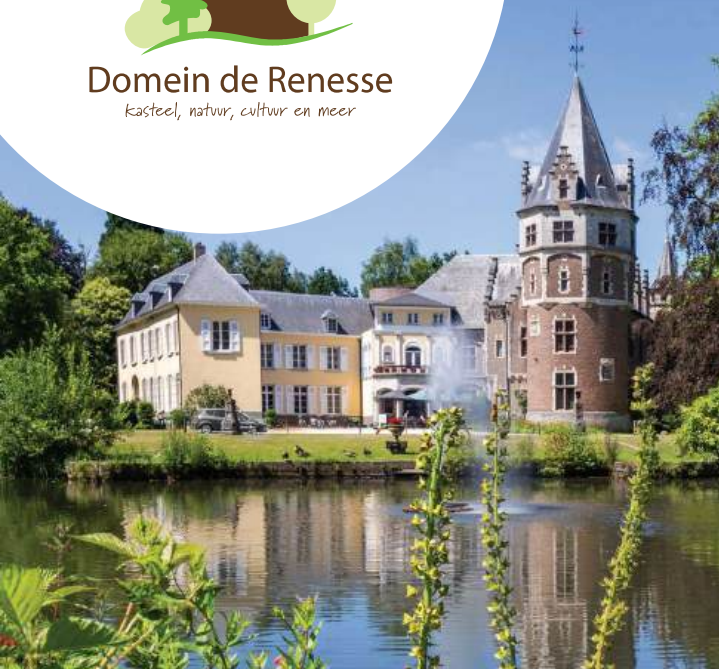
TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorisvleugels.be
www.jorisvleugels.be

Domein de Renesse
kasteel, natuur, cultuur en meer

In 2025 vieren we een bijzondere mijlpaal: 40 jaar Domein de Renesse vzw! Al vier decennia zetten we ons met hart en ziel in om het prachtige kasteeldomein in Oostmalle te bewaren, te koesteren en toegankelijk te maken voor iedereen. Domein de Renesse vzw wordt vandaag gedragen door een ploeg van meer dan 100 enthousiaste vrijwilligers.

Geniet van ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u, in juli/augustus ook op woensdagnamiddag van 14u tot 17u), ontdek het mooie park en neem deel aan tal van interessante activiteiten voor jong en oud (zoals boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellingen en concerten). Je kan het kasteel ook huren voor o.a. fotoreportages, feesten, vergaderingen en recepties.

DOMEIN DE RENESSE VZW

Lierselei 30, 2390 Oostmalle

03 311 55 91

www.domeinderenese.be

info@domeinderenese.be

Brocantemarkt in het kasteel zaterdag 5 en zondag 6 april van 10u tot 17u

Snuister tussen allerlei voorwerpen uit grootmoeders tijd en ontdek misschien wel een schat. Nostalgie troef!

Inkom: € 4 (gratis voor leden)

Optreden The Horn Revival zondag 11 mei om 14u en 16u

Geniet van dit Kempisch hoorn-ensemble, dat een aantal indrukwekkende opvoeringen per jaar geeft op het binnenplein van het kasteel.

De toegang is gratis.

Folk aan't Kasteel zaterdag 17 mei vanaf 18u30

Een folkdansinitiatie en optredens van 3 verschillende groepen: sfeer gegarandeerd!

Bestel je ticket in vvk aan € 10 via reservaties.malle.be

Kasteelfeesten

In het weekend van 14 en 15 juni 2025 vieren we het 40-jarig bestaan van Domein de Renesse vzw met een uitgebreid en gevarieerd feestprogramma.

Blokkeer alvast je agenda voor een onvergetelijk weekend vol plezier, cultuur en nostalgie! We voorzien o.a. een tentoonstelling rond 40 jaar Domein de Renesse vzw, een optreden van Band Marginal, (middeleeuwse) animatie, sportieve activiteiten, een kasteelworp en (uiteeraard) ons gezellige kasteelcafé met terras.

Bekijk het volledige programma op www.domeinderenese.be

Even voorstellen...

Natuurpunt wordt wel eens een huis met vele kamers genoemd. Die 'kamers' staan voor de verschillende werkingen van onze vereniging. In elke kamer voelen specifieke vrijwilligers zich thuis. Ze vormen de basis en de kracht van de organisatie. Voor deze aflevering laten we 2 leden aan het woord die deel uitmaken van een groeiende groep: vrouwen in onze beheerwerkgroep. Maak kennis met Marita Janssens en Ria Huygen.

Paul Stryckers

Ria (l.) en Marita in de tuin van de oude pastorie van Westmalle.

Hoe zijn jullie met natuur in contact gekomen?

Ria: ik woon vlakbij het Zoerselbos. Dat vind ik erg interessant, om in te gaan wandelen met de hond. Maar ik heb ook een tuin, een groentetuin. Dus op die manier ben je met groen bezig. En ik heb dat ook wel een beetje van mijn vader meegekregen. Die was heel erg geïnteresseerd in natuur, in vogels. Dat heeft me altijd wel geboeid.

Marita: bij mij was dit eigenlijk gewoon bij de gidsen, de jeugdbeweging, op kamp gaan, woudloperskeuken, in een tent slapen... Je

kookt op houtvuur dus dat is het bos in en hout zoeken, in stukken hakken om op het vuur te leggen. Later, toen ik een jaar of 12 was, begonnen ze met de groteren 'doen voor groen' acties. En toen ik ouder werd ging het alsmaar bergaf met de natuur en dacht ik: 'dat is toch erg, hebben de mensen daar dan geen oog voor?'

Dus eigenlijk heb je in je jeugd gedaan wat Natuur.natuuracademie nu in de markt zet als 'Bushcraft'!

Marita: haja maar bij ons wat dat gewoon in 't Vlaams...

Ria: wat was dat precies, woudloperskeuken?

Marita: je pakt boterhammen mee. Die smeer je langs 2 kanten, zoals croque monsieur. Dan zilverpapier errond. Je stookt een vuurtje en als je as hebt dan moet het pakket daaronder. Toen gingen we gewoon naar een bos en maakten we een put en 't was klaar. Nu mag dat niet meer, nu kunnen die 'mannen' niks meer doen. Alles verandert.

Hoe zijn jullie dan bij Natuurpunt terechtgekomen?

Marita: mijn echtgenoot Dirk (*afdelingssecretaris – red.*) is met onze zoon Wout bij Natuurpunt actief geworden. Ik had een drukke loopbaan maar dacht 'dat ga ik later ook doen'.

Ik ben dan enkele keren tijdens de vakantie op donderdagavonden komen meehelpen met de beheerploeg en toen ik met pensioen kon gaan ben ik er ingevlogen.

Ria: bij mij bijna hetzelfde verhaal. Ik zou met pensioen gaan en wist dat ik dingen moest zoeken om bezig te blijven. Ik ging op zoek naar van alles wat en kwam uit bij 'natuurbeheer door Natuurpunt'. Ik ben me dan gaan verdiepen in: 'wat wil dat zeggen?' Ik vond ook de naam van Eric, de contactpersoon en dan ben ik er op een zaterdag gewoon naar toe gestapt. Ik kende daar niemand.

Ze hebben je niet weggejaagd?

Ria: neen, maar ik denk wel dat ze dachten: 'wat komt die hier doen?'

Marita: ik had dat gevoel in het begin ook wel, terwijl ze mij toch eigenlijk min of meer kenden. Maar het gaat om allemaal rustige mensen, ze wachten af.

Die ervaring geeft aan dat er ook bij de mannen een zekere onwennigheid bestaat naar vrouwen in de beheerploeg. Hoe komt het toch dat het zo lang geduurd heeft vooraleer vrouwen zich bij de beheerploeg aansloten?

Marita: het zit al gewoon in de naam 'beheer'. Ik wil wel komen werken maar ga niet 'beheren'. Beheer is voor mij een te zware term. Ik ben iemand die komt helpen. Net zoals in een keuken. Ik ga de keuken niet beheren, ik kom helpen.

Ria: je hebt gelijk. Ik vind het woord beheer niet het juiste woord voor wat wij doen. Wij helpen met het beheer maar wij beheren niet. Dat doen de conservators en Eric.

Maar dat geldt evenzeer voor de mannen?

Marita: ja, maar algemeen gesteld hebben mannen de neiging om alles wat zwaarwichtiger te benoemen. Ik denk dan soms 'ah, is het dat maar'.

Ria: het is wel hard werken, maar ik vind dat zalig. Ik voel het als ik 's middags thuis kom.

Marita: de laatste werkdagen waren inderdaad wat zwaar, maar het zomerwerk is lichter.

Ria: ik moet ook zeggen dat ik goed ontvangen ben. Ik heb me van het begin af aan welkom gevoeld. Het is omdat ik in de tuin werk dat ik wel weet hoe met een spade om te gaan. Wat ook belangrijk is, als je met vragen zit, dat die meteen beantwoord worden door de conservator. En de coördinatie door Eric is voortreffelijk. Alles loopt zoals gepland, er wordt steeds gezorgd voor drank en wafels en soms ook koffie.

Zijn er zaken binnen de afdeling die misschien nog beter of anders kunnen?

Ria: wat ik hoor is dat er steeds meer domeinen worden aangekocht en dat daar aangepast materiaal voor nodig is. Zo wordt er van een tractor gesproken. Ik denk dat dit wel nodig is.

Het klopt inderdaad dat elk nieuw terrein ook beheer vergt. De beheerploeg groeit niet in dezelfde mate als de hectaren. Momenteel wordt daar over nagedacht in het conservatorsoverleg. Wat meer bepaald die tractor betreft, is de vraag gerezen of je die niet beter gaat huren.

Ria: ik geloof dat je om met de kettingzaag te mogen werken, je een opleiding gevolgd moet hebben?

Dat is een eis die door onze verzekeraar gesteld wordt.

Ria: als er nog eens een opleiding wordt georganiseerd, ga ik die volgen. En knotten interesseert me ook wel.

Marita: dat zie ik ook nog wel zitten!

Maar dan zullen we eerst wilgen moeten aanplanten en enkele jaartjes wachten... Ik dank jullie hartelijk voor dit interview!

Interview Paul S.

Waarneming in de kijker: Kruhaarkelkzwam in de Bonte Klepper

Wim Veraghtert

Tijdens een werkdag op 18 januari werden opvallende rode paddenstoelen opgemerkt: kelkzwammen! Dat zijn bekervormige paddenstoelen van meer dan 5cm doorsnede. Het bijzondere aan kelkzwammen is dat ze enkel in de wintermaanden te zien zijn: van december tot maart. Ze groeien op bemost wilgenhout. Er zijn twee soorten die heel erg op elkaar lijken. Die van de Bonte Klepper werden onder de microscoop onderzocht. Dat bleek de kruhaarkelkzwam te zijn. Die was nog niet eerder in de Bonte Klepper opgemerkt. De voorbije

decennia nam de soort toe in Vlaanderen, dus stilletjes hoopten we dat ze ook bij ons zou verschijnen. En nu is het dus zover.

Wim V.

Oranje oesterzwam aan Kleine Medelaar

Kort voor kerstmis ontdekte conservator Peter Van Pelt een groep oranje oesterzwammen op een liggende dode boom vlak naast ons bos aan de Kleine Medelaar. Het gaat volgens waarnemingen.be om een zeldzame soort, ook al is hij meermaals in Zoerselbos gevonden. Het gaat alleszins om een opvallende paddenstoel.

Asbestuerverwijdering in Driesheide

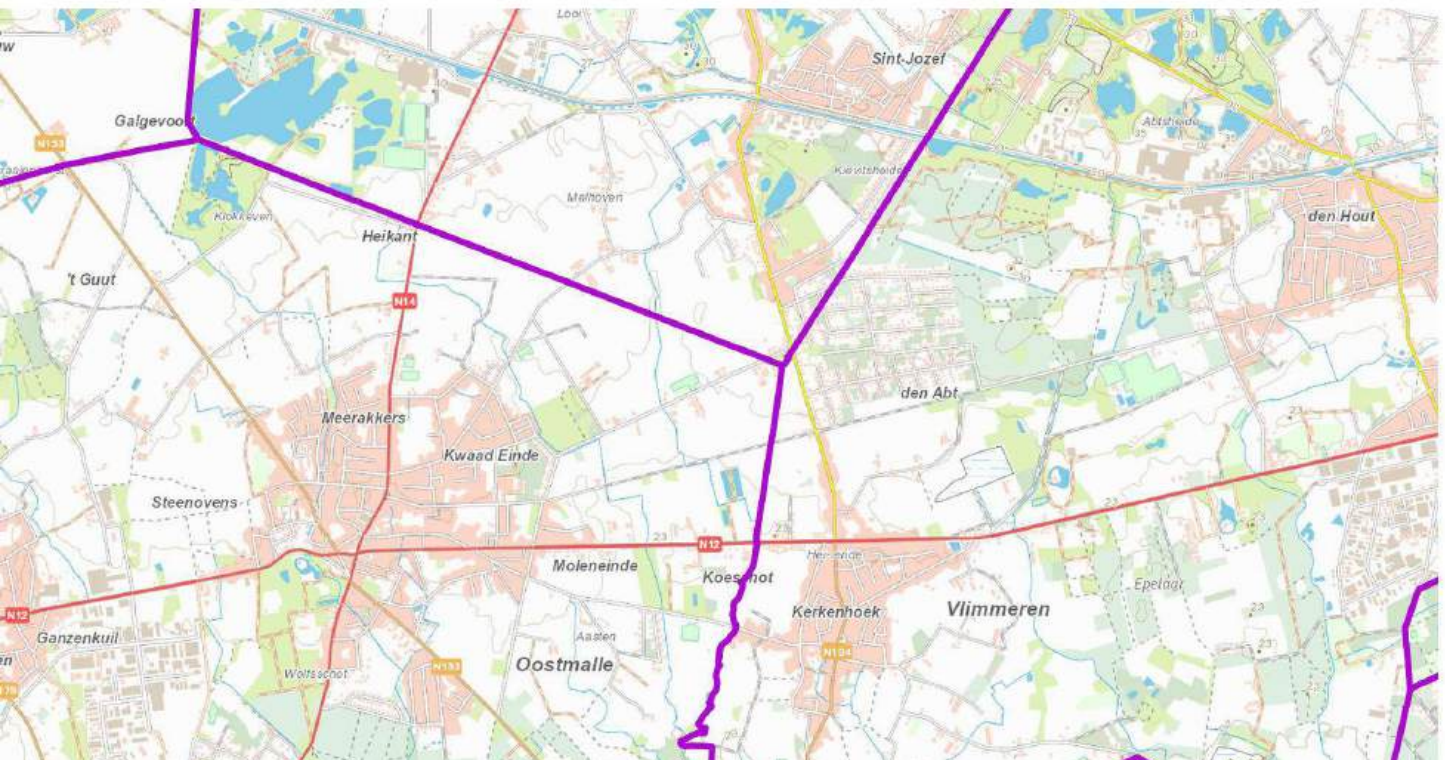
Dat onze beheerploeg meer doet dan maaien en kappen bewees Walter bij het opruimen van een oud hok in de Driesheide te Halle.

Glühweinwandeling Heiblok 12 januari

Rond 40 leden kwamen op een koude maar droge januariochtend samen aan het bezoekerscentrum Zoerselbos. Co-conservator Bart Michiels leidde het gezelschap door het reservaat dat Natuurpunt Voorkempen beheert samen met de Vrienden van Zoerselbos. Na afloop volgde de traditionele babbel met drank en Kempische koffiewafels.

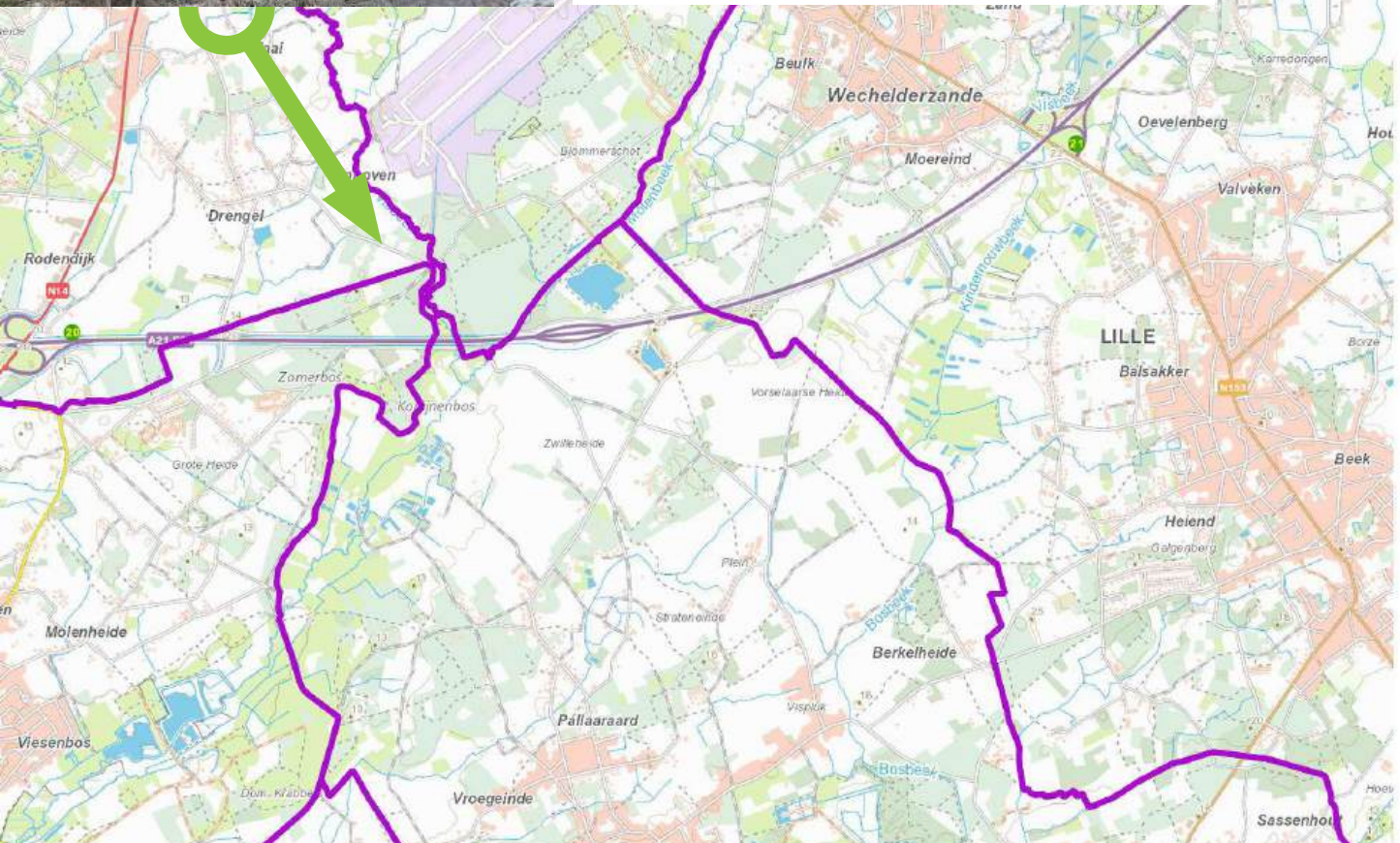

Peter Keustermans

Mistige werkdag Kluisbaanbos 11 januari

Door de vorige eigenaar werd langsheen de Kluisbaan een beukenhaag aangeplant. Die stond in de weg voor de gevarieerde bosrand die 2 jaar geleden op die plek werd aangelegd. De boompjes werden nu verplaatst naar het ernaast gelegen naaldbos. We hopen dat ze de komende jaren door hun schaduwwerking het bos zullen vrijwaren van invasieve exoten.

Kroniek van een aangekondigde dam - beveractiviteit in De Kluis

Frieda De Ruijsser

Op 6 oktober vorig jaar ontdekte co-conservator Peter een 'beverpotlood' in de Kluis, vlak naast de Delfte beek. Zo wordt een volledig doorgeknaagde (kleine) boom genoemd, waarbij een op een groot uit de grond stekend 'potlood' overblijft. Twee dagen later filmde een in het gebied opgehangen camera iets verderop een bever die een tak van een hazelaar doorbijt en ermee aan de haal gaat richting de beek. Het leek erop dat er van blijvende beveractiviteit sprake was. Daarom hing collega conservator Paul begin november de camera op in de onmiddellijke omgeving van de plek waar de bever(s) in en uit de beek kropen. Dat was duidelijk te zien aan de oever. Tussen 3 en 26 november werden elf maal bevers op film vastgelegd. Steeds ging het om één dier, behalve op 20 november toen een tweede bever vanuit de beek kwam gekropen. Jammer genoeg kon de camera niet filmen hoe opnieuw een boom,

vlakbij maar net uit het beeld, werd doorgeknaagd. Op een van de filmpjes is wel duidelijk de knaagactiviteit hoorbaar. Na 26 november bleken de dieren hun activiteiten verplaatst te hebben. We konden dus besluiten dat er ongeveer 2 maanden beveractiviteit is geweest op die plek. Wanneer zouden ze terugkomen?

In december stelde Bianca Veraart, projectverantwoordelijke bij de Dienst Integraal

Waterbeleid en betrokken bij het hermeanderingsproject van de Delfte beek, dat we eind 2025 een beverdam zouden krijgen in ons reservaat. Profetische woorden blijkaar want op 8 februari vond Frieda De Ruysser, lid van onze plantenwerkgroep, in Blommerschot een beverdam in aanleg vlak naast het wandelpad

langs de beek. De nachtcamera kon een van de leden van de nachtploeg filmen. De dam werd voorlopig niet verder opgebouwd. Ondertussen zijn ook meer stroomopwaarts beveractiviteiten waarneembaar.

Paul S.

Natuur.cultuur

Line Zielens

Als kind was ik geboeid door mieren, kevers, bijen,... Ik wou dierenarts of later kunstenaar worden. Maar het lot bracht mij voor de klas, als leerkracht biologie. Daar probeerde ik mijn liefde voor de natuur door te geven. Rond mijn veertigste keerde het tij en kon ik naar de academies van Berchem en Hoboken.

De natuur is mijn grootste inspiratiebron. Alles wat mij raakt of boeit, probeer ik zo gevoelig mogelijk weer te geven. En toen de eerste wolf in Zoersel was gespot, kon ik het niet laten! Ik maakte een reeks portretten van dit prachtig, karaktervol, wild roofdier, dat ook heel liefdevol kan zijn voor partner en jongen.

Natuur bij je thuis 2 – Boerenjasmijn

Peter Keustermans

Zin in een forse struik die weelderige witte bloemen produceert en heerlijk geurt? Dan is de boerenjasmijn iets voor jou. Deze struik uit de hortensiafamilie is afkomstig uit Zuid-Europa, maar kan onze winters goed verdragen. Hij heeft overigens niets te maken met de klimmende jasmijn (*Jasminum*) want die behoort tot de olijffamilie.

De boerenjasmijn gedijt zowel in de zon als in de halfschaduw en verkiest een rijke en voldoende vochtige bodem, maar de grond moet voldoende doorlatend blijven. Een (zand) leembodem is ideaal, maar op onze Kempische grond doet hij het ook, mits je wat bemest. Heb je grasmaaisel? Gebruik dat als mulch. Zo geef je wat welgekomen energie en de bodem blijft voldoende vochtig.

De boerenjasmijn is geschikt als haagplant voor het type brede, weelderige haag, maar hij is bladverliezend. Door de compacte groei van de takken blijft de afscherming wel behouden.

Hij wordt 2 tot 4 meter hoog, maar je kunt hem gerust snoeien na de bloei. In de zomer snoei je de oude houtige takken en behoud je de jonge scheuten, want die gaan het volgende jaar bloemen dragen.

Vroeger werd hij vaak aangeplant in boerentuinen maar gaandeweg heeft hij onterecht aan populariteit ingeboet. Met een boerenjasmijn ondersteun je de biodiversiteit door zijn weelderige bloei met veel nectar en stuifmeel. Een buffet voor bijen en vlinders. De welriekende jasmijn (*Philadelphus coronarius*) is de populairste variëteit om redenen die je wel kunt raden. Op een zonnige lentedag een boek lezen met het parfum van de boerenjasmijn en het gezoem van bijen als gezelschap is één van die kleine geluismomenten die het leven van jouw dienaar mooi maken. Ongetwijfeld het jouwe ook.

Peter K.

Bericht vanuit de Brechtse heide uit 1946

In deze laatste aflevering bezoeken we opnieuw met een Wielewaalafdeling een natuurgebied dat tot het werkingsgebied van onze afdeling behoort: de Brechtse heide. Op een warme augustusdag in 1946 trok de afdeling Antwerpen naar de heide ten oosten van Sint-Job in 't Goor. Maar de wandeling startte in 's Gravenwezel, wellicht na een rit met tram 61 tot in Schotenhof.

Net zoals de vorige afleveringen aantoonde, leren dergelijke berichtjes ons evenveel over de natuur als over de mensen die toen de natuur opzochten. In de bebouwde kom trof het gezelschap een ringmus aan. Die vogel was toen nog heel algemeen op 'den buiten'. Nu is hij een zeldzame verschijning. Hetzelfde geldt voor patrijs, die sterk lijdt onder de intensivering van de landbouw maar nog steeds tot het jachtwild behoort. De tapuit aan het Marmeren ven zal wel een broedvogel geweest zijn. Nu is deze alleen nog in de wintermaanden in de heide als doortrekker aan te treffen. De soort broedde in oude konijnenholen. Ook deze gravers zijn nu lang niet meer zo talrijk als destijds. De wielewaal en de geelgors zijn eenzelfde lot beschoren.

We merken op dat de vogelvrienden het een buitenkans vonden om een paar geschoten kieviten van nabij te kunnen bekijken. Ook heel wat Wielewalers zelf gebruikten het geweer om vogels nader te kunnen bestuderen (en eventueel op te zetten). Het uit een holle boom halen van vleermuizen om ze even te bekijken is nu not done; alle vleermuizen zijn door Europese wetgeving strikt beschermd. Ook het verstoren van hun leefplaatsen is verboden. Tenslotte valt op dat geen enkele plantensoort wordt vermeld. Er is alleen de korte mededeling dat 'de

AFDELING ANTWERPEN

Uitstapje naar de hei van St-Job-in-'t-Goor op Zondag, 11 Augustus 1946.

Begunstigd door een zonnig weertje, begonnen 18 Wielewalers te 's Gravenwezel hun wandeling. Vooraleer de hei te bereiken, ontmoetten we de huis- en boerenwaluw, de ringmus en de grauwe vliegenvanger en hoorden we het roodborstje en de grote bonte specht.

Op de St. Jobse hei zelf zagen we achtereenvolgens : vink, spreeuw en wilde eend. Geruime tijd bespieden we een roodborsttapuit op een dennetje. Op dit ogenblik vloog daar een klad patrijzen op. Tijdens het picknick kregen we een vliegende blauwe kuikendief in het oog. Iets later kwamen we een jager tegen, die twee kieviten had geschoten; also konden we die diertjes eens van nabij bekijken.

Aan de Marmerven namen we een tapuit, een tweetal vliegende witte kwikken en een gekraagde roodstaart waar. Voorbij de Drieboompjesberg hoorden we pimpelmezen en ook de wielewaal. Rond de abdij van Westmalle kregen we als laatste gasten de geelgors, het boomkruipertje en een toerende sperwer.

Nabij de abdij haalden onze jongeren een hele hoop grootoorvleermuizen (*Plecotus auritus*) uit een halfholle boom. De grootoortjes werden flink gemonsterd en kregen daarna de vrijheid weer.

De plantenliefhebbers vonden vandaag weer hun typische heideplantjes.

En zo eindigde dan ook weer deze Zondag. Als slot een dankwoordje aan de leider, de Heer Wilfr. Van der Aa.

Merksem.

Ferd. Van den Broeck.

plantenliefhebbers (..) vandaag weer hun (mijn cursivering) typische heideplantjes (vonden)'. Alsof het hier ook een bijzondere soort natuurliefhebbers betrof! Het zou inderdaad nog vele jaren duren eer de als vogelstudievereniging opgerichte De Wielewaal ook plaats zou inruimen voor de studie van de andere onderdelen van de natuur.

Paul S.

Met dank aan Jos Gysels (Herentals) voor het bezorgen van het bericht.

Vervolg beekherstel Delfte Beek

stronken van verwijderde exoten werden lokaal in de beekoever ingewerkt. Op heel wat plaatsen werden de stammen ook verankerd tussen palen in de beekbodem, om extra stevigheid te creëren en wegstromen te voorkomen. Dit geeft (voorlopig) een wat kunstmatige aanblik maar verhoogt de effectiviteit.

Stromingsvariatie en leefgebied voor vissen en ongewervelden

Eerder berichtten we in dit tijdschrift al uitvoerig over de hermeanderingswerken die eind 2023 zijn uitgevoerd aan de Delfte Beek in Blommerschot. De werken kaderden in een beekherstelproject dat werd uitgevoerd door de provincie Antwerpen in samenwerking met Natuurpunt. Door de overvloedige regenval vorig jaar - en daarmee ook vaak hoge waterpeilen in de beek - was het even wachten alvorens vervolgwerkzaamheden konden uitgevoerd worden.

Dood hout in de beek

Uiteindelijk kon in oktober 2024 met het plaatsen van dood hout in de waterloop de laatste fase van het herstelproject uitgevoerd worden. Verspreid over het beektraject van de Kluisbrug tot aan de nieuwe meanders werd op verschillende plaatsen hout op de beekbodem ingebracht. Hiervoor werd voornamelijk gebruik gemaakt van afgezaagde stammen en takken van Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers uit het omliggende reservaat. Dikkere stammen werden dwars op de beekbodem gelegd of schuin in de oever verankerd. Ook wortel-

den

Het inbrengen van dood hout in de waterloop is een relatief eenvoudige ingreep waarmee grote ecologische winst wordt behaald. Het zorgt naast extra schuilmogelijkheden voor allerlei waterorganismen ook voor variatie in stromingsnelheid, waterdiepte en bodemstructuur. Zo ontstaat een mozaïek aan habitattypen waar veel beeksoorten een plek kunnen vinden. Een grotere diversiteit aan vissen en ongewervelden in de waterloop trekt vervolgens ook weer andere soorten aan, waardoor het hele beekdalecosysteem diverser en aantrekkelijker wordt. Daarnaast wordt verwacht dat door geleidelijke aanzanding achter het ingebrachte hout, de beekbodem op termijn hoger komt te liggen. Hierdoor wordt de drainagebasis van de beek minder diep en zal ook het grondwaterpeil in de aangrenzende valleizone mee verhogen. Op die manier kan het valleibos opnieuw vernatten en wapenen we het gebied beter tegen waterschaarste en klimaatverandering.

Guy L.

Vrijwilligersfeest 8 maart 2025

Paul Stryckers

Paul Stryckers

Paul Stryckers

Op zaterdag 8 maart 2025 waren alle vrijwilligers van onze afdeling uitgenodigd voor een ledenfeest in De Welvaart. Een vijftigtal vrijwilligers tekende present en genoot in stralend weer van een terrasje, een landschapswandeling onder leiding van Jos Renders en een heuse frituur!

Paul Stryckers

Het Ferrarisbos dat deel uitmaakt van Landschap Blommerschot en Zalfen inspireerde Paul Stryckers tot het maken van dit glasraam.

Vogelreis Lac du Der 8 tot 11 november 2025

Het is ondertussen reeds van 2016 geleden dat we een reis naar Lac du Der deden. Dit jaar staat er opnieuw een vogelreis naar daar op het programma.

Het was niet meer eenvoudig om hier een geschikte accommodatie te vinden. We moesten daarom uitwijken naar Vitry-Le-François, een plaatsje op 20 kilometer van het meer. We logeren in hotel Eqynox, maar voor het avondeten zullen we naar het nabijgelegen restaurant L'Octogone moeten.

We plannen weer 2 of 3 busjes te huren. Omdat we nog onderhandelen over de prijzen kunnen we momenteel nog geen totaalprijs voor deze reis vastleggen, maar zoals steeds zal deze weer heel schappelijk zijn. We willen echter niet meer uitstellen om dit aan te kondigen, zodat eventuele deelnemers hun vakantie al kunnen plannen.

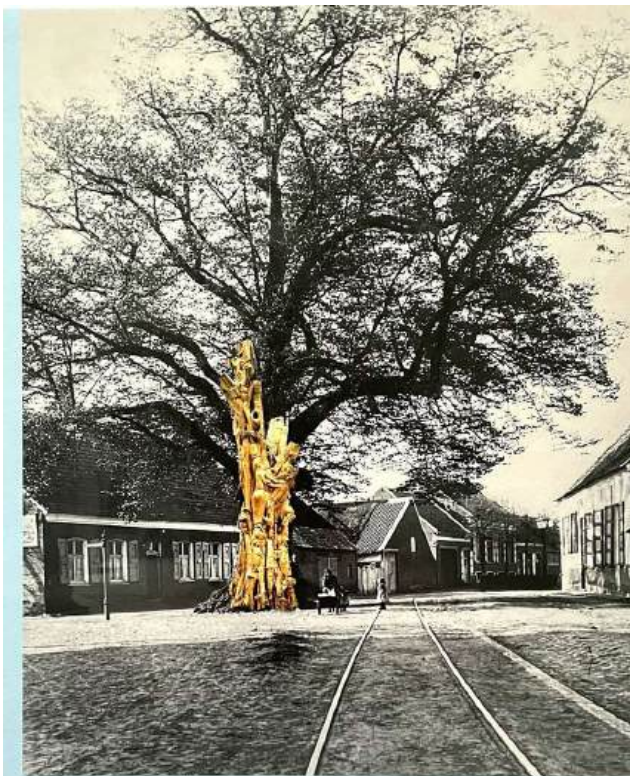
Het aantal deelnemers zal weer beperkt zijn. Wil je mee, geef een seintje en we reserveren al een plaats.

Valentijn.brems@pandora.be

Michel Viskens

Advertentie

Een tweede leven

Het verhaal van de Zoerselse lindeboom

In het dorp van Zoersel, tegenover de Sint-Elisabethkerk, stond al eeuwenlang een reusachtige lindeboom. Gedurende vele honderden jaren was hij een stille getuige van de Zoerselse geschiedenis. Precies 50 jaar geleden, in 1974, werd na een jarenlange politieke strijd de oude linde geveld. Om dit Zoersels verhaal te bewaren is er recent een boek verschenen, 160 pagina's, rijk geïllustreerd met unieke foto's en verhalen.

Het boek reconstrueert 27 april 1974, de dag waarop de boom werd geveld, en laat zien hoe twee schitterende beeldhouwers deze linde een 'tweede leven' hebben gegeven. In het laatste hoofdstuk verhaalt het boek over de vele Zoerselse volksfiguren die op de lindeboom zijn vereeuwigd: de boerin, Mie Man, Joke Driessen, de missionaris en de non, de 'blootgatters', Trien Van Hemeldonck en nog vele anderen.

Het boek is te koop aan 25 euro. Bestellen kan bij de auteur, via mail: jerry.meuris@telenet.be of telefonisch 0478/237665.

Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Perkplanten Van Deun - Hofmans

is reeds meer dan 30 jaar HÉT adres voor een ongezien assortiment
geraniums, perk- en terrasplanten!

**11.000M² GEGARANDEERD
TUINPLEZIER.**

**Enorme keuze in hang-,
stam- en stekperkplanten**

ALLES UIT EIGEN KWEEK.

Topkwaliteit aan voordelige prijzen

Perkplanten

Van Deun - Hofmans

Westmallebaan 91 • 2980 Zoersel

T 03 312 45 46

GEOPEND: ma - za 08u30 - 18u00

Tijdens de maand mei tevens geopend:

Zondagen 09u00 - 13u00

Feestdagen 09u00 - 17u00

www.perkplanten.com

Zon-& maandag: gesloten
Dinsdag: 10u00 – 18u00
Woensdag: 10u00 – 18u00
Donderdag: 10u00 – 18u00
Vrijdag : 10u00–18u00
Zaterdag : 09u00–15u00

Uw biologische hoevewinkel

Een groot aanbod aan biologische producten

Kraakverse groenten, vele recht van ons eigen Dobbelhoeveveld

Heerlijke kazen en dagverse rauwe melk

Vlees van Dubbeldoel en biologisch kippen- en kalkoenvlees

Brood en gebak

Goorstraat 43, 2970 Schilde T. +32 3 383 07 82 info@dobbelhoeve.be

www.dobbelhoeve.be

natuurvoedingswinkel

BIOLOGISCH - GLUTENVRIJ - LACTOSEVRIJ

ons aanbod

BROOD
VOEDING
VERSE GROENTEN EN FRUIT
GROENTEPAKKETTEN
LICHAAMSVERZORGING
ETHERISCHE OLIËN
SUPPLEMENTEN

...

openingsuren

DINSDAG: 13U30 - 18U
WOENSDAG: 9U30 - 18U
DONDERDAG: 9U30 - 18U
VRIJDAG: 9U30 - 18U
ZATERDAG: 9U30 - 13U

NATHALIE CELENS

ANTWERPSESTEENWEG 274B
2390 WESTMALLE

03/219.12.96

INFO@LEKKER-PUUR.BE

WWW.LEKKER-PUUR.BE

LEKKER PUUR WESTMALLE

LEKKERPUUR_WESTMALLE

meer
Energie
voor onze
toekomst!

Leopoldstraat 10 Bus 001 • B-2330 Merksplas • tel 014 43 10 31 • info@ebem.be

www.ebem.be

BARTELS
DRUKKERIJ

ONTWERP / DRUKWERK / PRINT

*voor alle mooie momenten
in het leven*

geboortekaartje
communie- of lentefeest
huwelijksuitnodiging
jubileumkaart

Geef je drukwerk extra uitstraling met **foliedruk**. Verschillende kleuren mogelijk!

GSM 0475 455 777
Leopoldstraat 57/8 - Merksplas
familiedrukwerk@drukkerijbartels.be
www.drukkerijbartels.be

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

• **HORTA** •
TUIN & DIER

www.horta.org

Sponsors

BIODYVINO

partner van Natuurpunt

Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle
tel. & fax 03/312.03.13

Ken jij Surcele al?

Meer dan 120 verschillende bieren

Events

Cozy vibes & groen terras

Meer info?

www.surcele.be

Openingsuren:

Maandag gesloten

Di - Woe - Do: 14u - 00u

Vrij - Zat: 14u - 2u

Zondag 10u - 20u

Meer info? www.surcele.be

www.2boots.be

Privé of Zakelijk
Alleen of in groep

Natuurcoaching
Stress & Burnout
Loopbaan coaching

met Loopbaan cheques VDAB

Peter Massy

Coach – Trainer

peter@2boots.be

Tel: 0487 906 180

Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!

Sponsors

Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

Samen klinken
op meer natuur!

/ ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.491

T 03 312 44 60 **F** 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be